

## รูปแบบการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาในสถาบันการอาชีวศึกษา AN ADMINISTRATIVE MODEL FOR RESEARCH AND DEVELOPMENT CENTER MODEL IN VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTIONS

สำราญ หงษ์กลาง<sup>1</sup>, จิติมา วรรณศรี<sup>2</sup>, วิทยา จันทร์ศิลา<sup>3</sup>, สำราญ มีแจ้ง<sup>4</sup>  
Samran Hongklang<sup>1</sup>, Jitima Wannasri<sup>2</sup>, Vithaya Jansila<sup>3</sup>, Samran Meejang<sup>4</sup>

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา โดยการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาในมหาวิทยาลัยที่มีการปฏิบัติที่ดี จำนวน 3 แห่ง รวมทั้งสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา และตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ ด้วยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา ที่สร้างขึ้นประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คณะกรรมการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา 2) ขอบข่ายงานในศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา 3) กระบวนการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา โดยรูปแบบการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

**คำสำคัญ:** รูปแบบการบริหาร/ ศูนย์วิจัยและพัฒนาในสถาบันการอาชีวศึกษา

### Abstract

The main objective of this study was to develop a model for research development center in vocational education Institutions. The study followed 3 steps: Step 1: studying state and ways of the management of the center with best practice; 3 institutions were purposely selected for the study and 5 experts were interviewed, respectively. Step 2 was employed for data analysis step 2; Constructing an administrative model for research and development center; the validation was conducted validate through group discussion of 9 experts. Step 3; evaluating the constructed model for the possibility of implementation. Statistics employed for data analysis were means, standard deviations.

The study found that the constructed model consists of 3 factors: 1) Executive committee with specified duties, 2) scope of tasks in research and development center, and 3) management

<sup>1</sup> นิสิตระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร  
Ph.D. Candidate in Educational Administration, Department of Educational Administration and Development, Faculty of Education, Naresuan University

<sup>2</sup> ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร  
Assistant Professor Dr., Department of Educational Administration and Development, Faculty of Education, Naresuan University, E-mail: jitimaw@nu.ac.th

<sup>3</sup> รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร  
Associate Professor Dr., Department of Educational Administration and Development, Faculty of Education, Naresuan University, E-mail: vithayaj@nu.ac.th

<sup>4</sup> รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร  
Associate Professor Dr., Department of Education, Faculty of Education, Naresuan University, E-mail: samranm@nu.ac.th

process; the model is appendixes with 2 day success factors: 1) policy in promoting 2) budget allocation to Support the research and development centers in vocational education institutions.

**Keywords:** Vocational/ Education Institutions

### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถาบันการอาชีวศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, ม.ป.ป.) ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีภารกิจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงที่ชำนาญการ ปฏิบัติการสอน การวิจัยการถ่ายทอดวิทยาการและเทคโนโลยี ทุนบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมรวมทั้งให้บริการและวิชาชีพแก่สังคม

สำนักวิจัยและพัฒนาการอาชีวศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, ม.ป.ป.) เป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมสนับสนุน บริหารและจัดการเพื่อการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านวิชาชีพในการเพิ่มศักยภาพ การผลิตกำลังคนและบริการชุมชน ให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความก้าวหน้าของเทคโนโลยี มีหน้าที่ พัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านการวิจัยและพัฒนาอาชีวศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ และปกป้องคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา พัฒนารูปแบบการบริหาร จัดการและเครือข่ายการวิจัยอาชีวศึกษา พัฒนาการจัดการองค์ความรู้การวิจัยอาชีวศึกษาเชื่อมโยงอุตสาหกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุนการศึกษา การวิจัย การทดลอง โดยประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อร่วมดำเนินการจัดตั้งศูนย์วิจัย ห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ปฏิบัติงานสนับสนุนการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

ศูนย์วิจัยและพัฒนาในสถาบันการอาชีวศึกษา เป็นหน่วยงานหนึ่งในโครงสร้างของส่วนราชการในสถาบันการอาชีวศึกษา ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551 (ราชกิจจานุเบกษา, 2551) มีหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุนการศึกษา การวิจัย การทดลอง โดยประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อร่วมดำเนินการจัดตั้งศูนย์วิจัย ห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ปฏิบัติงานสนับสนุนการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งศูนย์วิจัยและพัฒนาในสถาบันการอาชีวศึกษานี้

ยังไม่ได้มีการดำเนินงานใดๆ อย่างเป็นรูปธรรม ยังไม่มีแนวทางในการปฏิบัติงาน ยังไม่มีการจัดตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงาน รวมทั้งยังไม่มีกำหนดรูปแบบ หรือขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ของศูนย์วิจัยและพัฒนาที่ชัดเจน

จากสภาพและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานของศูนย์วิจัยและพัฒนาให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ ที่ระบุในพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2541 คือ การกำหนดรูปแบบการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาต่างๆ เช่น คณะกรรมการในการดำเนินงาน หน้าที่ของคณะกรรมการ ขั้นตอนในการปฏิบัติงาน และขอบข่ายงานของศูนย์วิจัยและพัฒนาผู้วิจัย จึงมีความสนใจศึกษาและจัดทำรูปแบบการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาในสถาบันการอาชีวศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์วิจัยและพัฒนาบรรลุเป้าหมายตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2541

### จุดประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อศึกษา พัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา และมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา
3. เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษาไปใช้

### วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) มีขั้นตอนการดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

**ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา** แบ่งออกเป็น 3 ขั้น ดังนี้

**ขั้นที่ 1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา** แหล่งข้อมูล เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย

สาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา 2) แนวคิดเกี่ยวกับสถาบันการอาชีวศึกษา 3) แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายที่เกี่ยวกับการวิจัย 4) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันอุดมศึกษา 5) แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ 6) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

**ขั้นที่ 1.2** การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาในมหาวิทยาลัยที่มีการปฏิบัติที่ดี แหล่งข้อมูลคือ มหาวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนา ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบศึกษาเอกสารเพื่อศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาในมหาวิทยาลัยที่มีการปฏิบัติที่ดี และแบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

**ขั้นที่ 1.3** การศึกษาแนวทางการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนา ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Semi-structure Interview) วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

**ขั้นตอนที่ 2** การสร้างรูปแบบการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ขั้น ดังนี้

**ขั้นที่ 2.1** การยกร่างรูปแบบการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา ผู้วิจัยนำผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา

**ขั้นที่ 2.2** การตรวจสอบรูปแบบการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน เครื่องมือที่ใช้คือ ร่างรูปแบบการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา และประเด็นในการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

**ขั้นตอนที่ 3** การประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษาไปใช้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา จำนวน 161 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ( $\bar{x}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

## ผลการวิจัย

**1. การศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา**  
รูปแบบการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา 3 องค์ประกอบ ดังนี้

**องค์ประกอบที่ 1** คณะกรรมการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา แนวคิดในการจัดคณะกรรมการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนา สรุปได้เป็นดังนี้

1. องค์ประกอบคณะกรรมการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา คือ
- 1) ผู้อำนวยการสถาบัน เป็นประธานกรรมการ
- 2) รองผู้อำนวยการสถาบันที่ได้รับมอบหมาย เป็นรองประธานกรรมการ
- 3) ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นกรรมการ
- 4) ผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัด เป็นกรรมการ
- 5) รองผู้อำนวยการสถาบัน เป็นกรรมการและเลขานุการ

**2. หน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา** มีดังนี้

- 1) กำหนดนโยบายการวิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา
- 2) จัดทำแผนให้สอดคล้องกับนโยบายของสถาบันการอาชีวศึกษา
- 3) ควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนและนโยบายที่กำหนด
- 4) พัฒนากลไกและปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินงานวิจัยของสถาบันการอาชีวศึกษา ให้มีประสิทธิภาพทั้งในด้านการจัดทรัพยากร และโครงสร้างการดำเนินงาน
- 5) พัฒนากำลังคนด้านวิจัยในสาขาต่างๆ ให้เพียงพอ และส่งเสริมให้มีการระดมทุน เพื่อใช้ในการวิจัยจากแหล่งต่างๆ นอกเหนือจากเงินงบประมาณแผ่นดิน
- 6) ส่งเสริมการวิจัยในด้านนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์
- 7) ส่งเสริมความร่วมมือ และระดมสรรพกำลังในการดำเนินการวิจัยระหว่างสถานศึกษา/สถาบันการอาชีวศึกษากับหน่วยงานภายนอก ทั้งภาครัฐและเอกชน

**องค์ประกอบที่ 2** ขอบข่ายงานของศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา ขอบข่ายงานของศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา มีดังนี้ 1) กลุ่มอำนาจการ มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

- 1.1) ดำเนินการดำเนินงานธุรการ/จัดทำนโยบายและแผนปฏิบัติการ
- 2) ดำเนินการดำเนินงานการเงิน/งานจัดซื้อ/

จัดจ้าง 3) ดำเนินการด้านงานประกันคุณภาพ 4) ดำเนินการด้านงานจัดทำทะเบียนพัสดุ-ครุภัณฑ์ 5) ดำเนินการจัดประชุมของของศูนย์วิจัยและพัฒนา 2) กลุ่มวิจัยและพัฒนา มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้ 2.1) พัฒนากิจกรรมของบุคลากรในสถาบันการอาชีวศึกษา 2.2) พัฒนาโครงการวิจัย 2.3) ติดตามความก้าวหน้างานวิจัย 2.4) ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินโครงการงานวิจัย 2.5) จัดทำและประสานงานโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาสถานศึกษา 2.6) จัดประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการเพิ่มความรู้และทักษะด้านการวิจัย 2.7) ประเมินผลงานวิจัยในภาพรวมของสถาบันการอาชีวศึกษา 3) กลุ่มเผยแพร่และบริการด้านวิจัย มีหน้าที่ความรับผิดชอบดังนี้ 3.1) ดำเนินการด้านงานประสานงานวิจัย 3.2) ดำเนินการด้านงานเผยแพร่ผลงานวิจัย 3.3) ดำเนินการด้านงานพัฒนาศักยภาพนักวิจัย

**องค์ประกอบที่ 3** กระบวนการบริหารงาน แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานของศูนย์วิจัยและพัฒนาในสถาบันการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การวางแผน ขั้นที่ 2 การดำเนินงานตามแผน ขั้นที่ 3 การตรวจสอบและประเมิน ขั้นที่ 4 การปรับปรุงแก้ไข และขั้นที่ 5 การจัดองค์การ

**2. ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา** รูปแบบการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 คณะกรรมการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนา องค์ประกอบที่ 2 ขอบข่ายงานในศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา และองค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา

**องค์ประกอบที่ 1** คณะกรรมการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา 1) องค์ประกอบคณะกรรมการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา จำนวน 13 คน ประกอบด้วย 1.1) ผู้ทรงคุณวุฒิจากสภาสถาบันการอาชีวศึกษา เป็นประธานกรรมการ 1.2) ผู้อำนวยการสถาบันการอาชีวศึกษา เป็นรองประธานกรรมการ 1.3) รองผู้อำนวยการสถาบันการอาชีวศึกษาที่ได้รับมอบหมาย เป็นกรรมการ 1.4) ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก (3 คน) เป็นกรรมการ 1.5) ผู้แทนผู้บริหารสถานศึกษา (3 คน) เป็นกรรมการ 1.6) ผู้แทนครูผู้สอน (3 คน) เป็นกรรมการ 1.7) ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนา เป็นกรรมการและเลขานุการ 2) หน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา ดังนี้ 2.1) วางแผนกลยุทธ์ และกำหนดตัวชี้วัดการบริหารงานของศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา ให้สอดคล้องกับ

นโยบาย และกลยุทธ์ของสถาบันการอาชีวศึกษา 2.2) กำหนดกฎ ข้อบังคับ แนวปฏิบัติการบริหารงานของศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา 2.3) ส่งเสริม สนับสนุนการศึกษา การวิจัย การทดลอง โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2.4) กำกับ ดูแลการบริหารงานวิจัยของสถาบันการอาชีวศึกษา 2.5) รายงานผลการปฏิบัติงานของศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา 2.6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่สภาสถาบันมอบหมาย

**องค์ประกอบที่ 2** ขอบข่ายงานในศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษาประกอบด้วย 5 งาน คือ งานธุรการ งานสารสนเทศและแผนงานวิจัย งานความร่วมมือการวิจัย งานพัฒนาศักยภาพการวิจัย และงานวิเคราะห์ ประเมินผล และเผยแพร่ผลงานวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1) งานธุรการ มี 5 ภาระงาน ดังนี้ 1.1) การดำเนินการบริหารทั่วไปเกี่ยวกับ งานสารบรรณ งานการเงิน งานพัสดุครุภัณฑ์ การบริการ และประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ 1.2) การประสานงานโครงการวิจัยที่ได้รับทุน รวมทั้งการจัดทำสัญญาและการเบิกจ่ายเงินทุนจากแหล่งทุน และโครงการพิเศษอื่นๆ 1.3) การกำกับ ติดตาม ผลการดำเนินงานโครงการที่ได้รับการจัดสรรโครงการวิจัย ทุนวิจัยสำหรับนักศึกษา และบุคลากร กับแหล่งทุนสนับสนุนทั้งในและต่างประเทศ 1.4) การรายงานการประกันคุณภาพ และรายงานประจำปี 1.5) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย 2) งานสารสนเทศและแผนงานการวิจัย มี 4 ภาระงาน ดังนี้ 2.1) การจัดทำแผนปฏิบัติงาน จัดทำงบประมาณ ให้สอดคล้องกับนโยบาย และกลยุทธ์ของสถาบันการอาชีวศึกษา 2.2) การจัดทำฐานข้อมูลและทะเบียนงานวิจัย จัดทำทะเบียนเอกสารงานวิจัย และการให้บริการสืบค้นข้อมูลงานวิจัยแก่บุคคลและหน่วยงานต่างๆ 2.3) การทำเว็บไซต์สำหรับสนับสนุนการศึกษา การค้นคว้า วิจัย และการเผยแพร่ผลงานของ นักศึกษา ครู นักวิจัย ของสถาบันการอาชีวศึกษา 2.4) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย 3) งานความร่วมมือการวิจัย มี 4 ภาระงาน ดังนี้ 3.1) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการวิจัยและการบริหารเครือข่ายการวิจัย 3.2) การจัดทำข้อตกลงความร่วมมือการวิจัยกับหน่วยงาน/แหล่งทุนจากภายนอก 3.3) การประสาน สนับสนุนการสร้างบรรยากาศด้านการวิจัยและการสร้างวัฒนธรรมด้านการวิจัย 3.4) การปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย 4) งานพัฒนาศักยภาพการวิจัย มีหน้าที่และความรับผิดชอบ 5 ภาระงาน ดังนี้ 4.1) การสำรวจความต้องการในการฝึกอบรมการวิจัย 4.2) การจัดสัมมนา/อบรม/ดูงาน ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย และสนับสนุนการไปเสนอผลงาน/อบรม/ดูงานทั้งในและต่างประเทศ 4.3) การส่งเสริม และจัดกิจกรรมที่



สนับสนุนต่อการพัฒนาคุณภาพการวิจัย จริยธรรมการวิจัย 4.4) การจัดกิจกรรมเชิดชูเกียรตินักวิจัย และคณะวิจัย/หน่วยงานที่มีผลงานวิจัยดีเด่น 4.5) การปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย 5) งานวิเคราะห์ ประเมินผล และเผยแพร่ผลงานวิจัย มี 7 ภาระงาน ดังนี้ 5.1) การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการวิจัยที่ได้รับทุนจากสถาบันการศึกษา 5.2) การให้บริการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย 5.3) ดำเนินการกำกับและติดตามคุณภาพการวิจัยให้ได้มาตรฐาน 5.4) การสนับสนุนการนำผลงาน ด้านวิชาการและวิจัยไปประยุกต์ใช้ 5.5) การสนับสนุน ส่งเสริม และเผยแพร่ผลงานวิจัย ผลงานทางวิชาการ เช่น รายงานการวิจัย รายงานประจำปี รวบรวมบทความอย่างวิจัย นามานุกรมแหล่งทุนวิจัย วารสารทางวิชาการ เป็นต้น 5.6) การสนับสนุนผลงานวิจัยไปจดลิขสิทธิ์ และอนุสิทธิบัตร 5.7) การปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

**องค์ประกอบที่ 3** กระบวนการบริหาร ศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการศึกษา ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan: P) มีรายละเอียดดังนี้ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการศึกษา 2) การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการให้บรรลุ 3) กำหนดกลยุทธ์ แผนงาน และวิธีดำเนินการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การจัดองค์กร (Organize: O) รายละเอียด ดังนี้ 1) การจัดโครงสร้างองค์กรของศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการศึกษา 2) การแบ่งงานหรือการมอบหมายงาน 3) การจัดสายการบังคับบัญชา 4) การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้ผู้ปฏิบัติงาน 5) การจัดสรรทรัพยากรให้กับฝ่ายในศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการตามแผน (Do: D) รายละเอียด ดังนี้ 1) การศึกษาวิธีปฏิบัติตามแผนงานบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการศึกษา 2) การปฏิบัติเป็นการดำเนินการตามวิธีการหรือแนวทางที่กำหนดและเก็บรวบรวมบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 3) การนิเทศการปฏิบัติงานตามแผนงานบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบประเมินผล (Evaluate: E) รายละเอียด ดังนี้ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัดของการประเมินศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการศึกษา 2) กำหนดบทบาทหน้าที่และผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบและประเมินผลและขั้นตอนของการปฏิบัติงานที่ชัดเจน

3) การปฏิบัติการประเมินผล 4) การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการประเมินกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ 5) การรายงานผลการปฏิบัติงานศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการศึกษา

ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงและพัฒนา (Act: A) รายละเอียดดังนี้ 1) การประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการศึกษา เพื่อพิจารณาว่าผลการประเมินเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ถ้าไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ก็ค้นหาสาเหตุและแนวทางแก้ไขเพื่อให้เกิดปัญหาเดิมซ้ำอีก 2) ร่วมกันแสวงหาแนวทางปรับปรุง และหาการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้แล้วให้พัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไป 3) กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน

### เงื่อนไขความสำเร็จ

ความสำเร็จของรูปแบบการบริหาร ศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการศึกษา ประกอบด้วย 2 เงื่อนไข ได้แก่ 1) นโยบายส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา และ 2) การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

เงื่อนไขที่ 1 นโยบายส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา ดังนี้ 1) นโยบายส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดที่มีความชัดเจน ต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม มีการกำหนดนโยบายเฉพาะสำหรับส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา 2) รัฐบาลและหน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนด้านเทคโนโลยี/เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น และบุคลากรเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องเฉพาะโดยตรง 3) รัฐบาลและหน่วยงานต้นสังกัดควรมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรให้มีความชำนาญทางด้านการวิจัยอย่างได้ผลเป็นรูปธรรม

เงื่อนไขที่ 2 การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา ดังนี้ 1) รัฐบาลและหน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนด้านงบประมาณ เทคโนโลยี/เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นเป็นการเฉพาะอย่างเพียงพอและทั่วถึง และจัดหาแหล่งทุนการวิจัยจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง 2) รัฐบาลและหน่วยงานต้นสังกัดควรจัดสรรงบประมาณและอัตราค่าจ้างบุคลากรทางด้านการวิจัย

**3. ผลการประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการศึกษาไปใช้**

ผู้บริหารสถานศึกษาในสถาบันการศึกษา มีความเห็นว่า การนำรูปแบบการบริหาร

ศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษาไปใช้  
มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด

## อภิปรายผล

ผลการศึกษารูปแบบการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาในสถาบันการอาชีวศึกษา พบว่า รูปแบบการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาในสถาบันการอาชีวศึกษา มีประเด็นสำคัญในการวิจัยที่นำเสนอ ดังนี้

**องค์ประกอบที่ 1** คณะกรรมการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย องค์ประกอบคณะกรรมการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา จำนวน 13 คน ประกอบด้วย 1) ผู้ทรงคุณวุฒิจากสภาสถาบันการอาชีวศึกษา เป็นประธานกรรมการ 2) ผู้อำนวยการสถาบันการอาชีวศึกษา เป็นรองประธานกรรมการ 3) รองผู้อำนวยการสถาบันการอาชีวศึกษาที่ได้รับมอบหมาย เป็นกรรมการ 4) ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก (3 คน) เป็นกรรมการ 5) ผู้แทนผู้บริหารสถานศึกษา (3 คน) เป็นกรรมการ 6) ผู้แทนครูผู้สอน (3 คน) เป็นกรรมการ 7) ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนา เป็นกรรมการและเลขานุการ ซึ่งหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา ดังนี้ 1) วางแผนกลยุทธ์ และกำหนดตัวชี้วัดการบริหารงานของศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา ให้สอดคล้องกับนโยบาย และกลยุทธ์ของสถาบันการอาชีวศึกษา 2) กำหนดกฎ ข้อบังคับ แนวปฏิบัติการบริหารงานของศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา 3) ส่งเสริม สนับสนุนการศึกษา การวิจัย การทดลอง โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4) กำกับ ดูแลการบริหารงานวิจัยของสถาบันการอาชีวศึกษา 5) รายงานผลการปฏิบัติงานของศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา 6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่สภาสถาบันมอบหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์วิจัยและพัฒนา ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น และเพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการตัดสินใจ และลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน จึงได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการซึ่งเป็นองค์คณะบุคคลขึ้นมา 1 ชุด คือ คณะกรรมการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2549) ที่จัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัย คือ สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (Kasetsart University Research and Development Institute KURDI) โดยทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานและบริหารการดำเนินงานวิจัยและพัฒนาของมหาวิทยาลัยฯ บริหารงานโดยคณะกรรมการประจำสถาบันวิจัยและพัฒนาซึ่งประกอบด้วยผู้อำนวยการ

สถาบันวิจัย และพัฒนาเป็นประธานกรรมการ ผู้แทนคณะสถาบัน สำนัก ที่มีการวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยฯ เป็นกรรมการ ส่วนการดำเนินงานของสถาบันวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย บุคลากรของสถาบันวิจัยและพัฒนา เป็นหน้าที่ประจำ โดยมีอาจารย์จากคณะ ภาควิชาช่วยบริหารงาน

**องค์ประกอบที่ 2** ขอบข่ายงานในศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 5 งาน คือ งานธุรการ งานสารสนเทศและแผนงานการวิจัย งานความร่วมมือการวิจัย งานพัฒนาศักยภาพการวิจัย และงานวิเคราะห์ ประเมินผล และเผยแพร่ผลงานวิจัย ทั้งนี้ การกำหนดขอบข่ายงานของศูนย์วิจัยเป็น 5 งานดังกล่าว เพื่อให้ครอบคลุมงานต่างๆ ที่จำเป็นต้องดำเนินการของศูนย์วิจัยและพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยนเรศวร (2551) ที่มีการแบ่งงานออกเป็น 5 งาน คือ งานธุรการ งานวิเคราะห์โครงการและแหล่งทุน งานวิจัยเฉพาะกิจและมาตรฐานการวิจัย งานการจัดการผลผลิตการวิจัย และงานสารสนเทศการวิจัย และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (ม.ป.ป.) ที่ได้มีการกำหนดเป้าหมายด้านการพัฒนา ด้านการวิจัย ในส่วนของการดำเนินการจัดตั้งหน่วยงานกลาง เพื่อทำหน้าที่วางแผน บริหาร ประสานงาน ติดตาม และประเมินผล หาทุน และเผยแพร่งานวิจัยและการถ่ายทอดเทคโนโลยี รวมทั้งพิจารณาบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไว้ด้วยกัน จัดตั้งอุทยานเทคโนโลยี (Technology - Park)

**องค์ประกอบที่ 3** กระบวนการบริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาของสถาบันการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ในการปฏิบัติงาน คือ การวางแผน (Plan: P) การจัดองค์กร (Organize: O) การดำเนินการตามแผน (Do: D) การตรวจสอบประเมินผล (Evaluate: E) และการปรับปรุงและพัฒนา (Act: A) ทั้ง 5 ขั้นตอนนี้ เป็นปัจจัยสำคัญมาก ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานของศูนย์วิจัยและพัฒนา มีการดำเนินงานไปรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของวิลเลียม เอ็ดเวิร์ด เดมมิ่ง (William Edwards Deming, 1993) ที่กล่าวว่า การบริหารธุรกิจควรมีการวิเคราะห์กระบวนการ การวัดคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และการระบุแหล่งผลิตสินค้า เพื่อให้รู้ความต้องการของลูกค้า พร้อมให้มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกระบวนการในการผลิตต้องมีการปรับปรุงอยู่เสมอ และลูเธอร์ เฮช กุลลิก และไลนดอล อัลวิก (Luther H. Gulick and Lyndall Urwick อ้างอิงในสมคิด บางโม, 2544, หน้า 72) ได้แบ่งการบริหารงานได้ 7 ประการด้วยกัน คือ การวางแผนหรือวางโครงการอย่างกว้างๆ (Planning) การจัดรูปโครงสร้างหรือเค้าโครงการบริหาร (Organizing) การบริหารงาน

บุคคลของหน่วยงาน (Staffing) การวินิจฉัยสั่งการ (Directing) การประสานงานหรือสื่อสารสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน (Coordinating) การเสนอรายงาน (Reporting) และการจัดทำงานงบประมาณการเงิน (Budgeting)

### ข้อเสนอแนะ

#### 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การเขียนนโยบาย กลยุทธ์ แผนงาน และวิธีดำเนินการ ของศูนย์การวิจัยและพัฒนา ของสถาบัน การอาชีวศึกษา ควรมีการกำหนดให้ชัดเจน มองเห็น แนวทางในการทำงานที่สามารถปฏิบัติได้จริง

1.2 การจัดองค์กร ควรมีการแบ่งงานหรือ การมอบหมายงานที่ชัดเจน ไม่ซับซ้อน หากเริ่มแรก บุคลากรยังมีน้อย ควรมีการแบ่งงานที่ใกล้เคียงกัน เกื้อกูล กันให้กับบุคลากรในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว และแม่นยำ

1.3 การตรวจสอบประเมินผล ต้องมีการ กำหนดเกณฑ์การประเมินที่นำไปสู่การปฏิบัติได้ง่าย และ

ส่งเสริมให้การปฏิบัติงาน หรือการทำวิจัยเกิดการพัฒนา และมีคุณภาพยิ่งขึ้น

1.4 การกำหนดคุณสมบัติผู้ประเมินต้องมีการกำหนดอย่างชัดเจน และครอบคลุมทุกศาสตร์ของการ วิจัย รวมทั้งกำหนดให้ผู้ประเมิน ประเมินงานได้ตรงกับ สายงานของตนเอง ไม่มีการข้ามสายงาน เช่น ผู้ที่อยู่ใน สายงานเกษตรกรรม ต้องเป็นผู้ประเมินในศาสตร์ของ เกษตรกรรม ไม่ควรให้ผู้ประเมินในศาสตร์อื่นที่ไม่ถนัด เพราะอาจทำให้เกิดความไม่มีคุณภาพของงานวิจัยได้

#### 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบเครือข่าย ความร่วมมือในการวิจัยระหว่างสถานศึกษาในสถาบันการ อาชีวศึกษา

2.2 การศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบเครือข่าย ความร่วมมือในการวิจัยระหว่างสถานศึกษาในสถาบันการ อาชีวศึกษา กับ สถานประกอบการ

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการ พัฒนาศักยภาพการวิจัยของศูนย์วิจัยและพัฒนาในสถาบัน การอาชีวศึกษา

### เอกสารอ้างอิง

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2549). สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. สืบค้นเมื่อ 26 เมษายน 2555, จาก <http://research.kbu.ac.th/about.php>

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. (ม.ป.ป.). การกำหนดเป้าหมายด้านการพัฒนาด้านการวิจัย. เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2555, จาก <http://www.kmutnb.ac.th/>

มหาวิทยาลัยนครสวรรค์. (2551). กองการบริหารงานวิจัย. สืบค้นเมื่อ 26 เมษายน 2555, จาก [http://www.nu.ac.th/c\\_office13.php](http://www.nu.ac.th/c_office13.php)

ราชกิจจานุเบกษา. (2551). พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2555, จาก [http://library2.parliament.go.th/giventake/content\\_law/law050351-1.pdf](http://library2.parliament.go.th/giventake/content_law/law050351-1.pdf)

สมคิด บางโม. (2544). องค์การและการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, (ม.ป.ป.). การจัดการศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษา. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2554, จาก <http://www.vec.go.th>

William Edwards Deming. (1993). Out of Crisis. Boston: The Massachusetts Institute of Technology Center for Advance Engineering Study.